

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 24.07.2003
KOM(2003) 449 lopullinen

-

**KOMMISSION TIEDONANTO
NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE
JA ALUEIDEN KOMITEALLE**

**Kielten oppimisen ja kielellisen monimuotoisuuden edistäminen
Toimintaohjelma 2004-2006**

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	3
1. Asiayhteys	3
2. Kuuleminen	4
3. Jaettu vastuu	5
4. Toimintasuunnitelma	7
OSA 1	7
I ELINIKÄINEN KIELTENOPPIMINEN	7
1. Äidinkieli ja kaksi vierasta kieltä – liikkeelle jo varhain	7
2. Kieltenopiskelu toisen asteen ja ammatillisessa koulutuksessa	8
3. Kieltenopetus korkea-asteella	8
4. Aikuisten kieltenopiskelu	9
5. Kieltenoppijat joilla on erityistarpeita	9
6. Kielivalikoima	9
II KIELTENOPETUKSEN PARANTAMINEN	9
1. Kielitaitoa tukeva koulu	9
2. Kieliluokka	10
3. Kieltenopettajien koulutus	10
4. Kieltenopettajien saatavuus	11
5. Muiden aineiden opettajien koulutus	11
6. Kielitaidon testaaminen	11
III KIELIMYÖNTEISEN YMPÄRISTÖN LUOMINEN	12
1. Laaja-alainen tapa lähestyä kielellistä monimuotoisuutta	12
2. Yhteisöjen tekeminen kielimyönteisiksi	13
3. Kieltenopiskelun mahdollisuuksien ja aloittamisen lisääminen	13
IV PUITTEET EDISTYMISELLE	14
OSA 2: VUOSIKSI 2004–2006 EHDOTETTAVAT TOIMET	14

JOHDANTO

Euroopasta tulee vihdoin ilman verenvuodatusta yksi suuri perhe – – todellinen muutos – – humanisten arvojen maanosa – – vapauden, yhteisvastuullisuuden ja monipuolisuuden maanosa, mikä tarkoittaa muiden kansojen kielten, kulttuurien ja perinteiden kunnioittamista(*Laekenin julistus*)

1. Asiayhteys

Euroopan kansat rakentavat yhtenäistä unionia monista eri kansakunnista, yhteisöistä, kulttuureista ja kieliryhmistä. Unioni rakentuu ajatusten ja perinteiden tasavertaiselle keskinäiselle vaihdolle, ja sen perustana on, että historialtaan erilaiset mutta yhteiseen tulevaisuuteen pyrkivät kansat hyväksyvät toisensa.

Euroopan unionilla on hyvinkin pian edessään historiansa merkittävin laajentuminen. Uusi unioni on koti 450 miljoonalle eurooppalaiselle, jotka edustavat erilaisia etnisiä, kulttuurisia ja kielellisiä taustoja. Silloin on entistäkin tärkeämpää, että kansalaisilla on taidot ymmärtää naapureitaan ja viestiä heidän kanssaan.

Jotta pystyttäisiin rakentamaan yhteinen koti, jossa ihmiset voivat asua, tehdä työtä ja käydä kauppaa yhdessä, kaikkien on osattava viestiä toistensa kanssa tehokkaasti ja ymmärtää toisiaan entistä paremmin. Vieraiden kielten opiskeleminen ja puhuminen auttaa suhtautumaan avoimemmin naapureita, heidän kulttuureitaan ja näkemyksiään kohtaan.

Euroopan unioni rakentuu kansalaisten, pääoman ja palvelujen vapaan liikkumisen varaan. Hyvän kielitaidon avulla kansalainen pystyy paremmin hyödyntämään vapauttaan työskennellä tai opiskella toisissa jäsenvaltioissa.

Taloudelliseen, yhteiskunnalliseen ja ympäristölliseen uudistukseen tähtäävä Lissabonin strategia käynnistettiin maaliskuussa 2000, ja sen mukaisesti unioni kehittää osaamiseen perustuvaa yhteiskuntaa, joka on keskeinen tekijä unionin pyrkiessä täyttämään tavoitettaan tulla maailman kilpailukykyisimmäksi tietoon perustuvaksi taloudeksi vuosikymmenen loppuun mennessä. Vieraitten kielten opiskelu auttaa tuon päämäärän saavuttamista, sillä se parantaa opiskelijan kognitiivisia taitoja ja vahvistaa hänen äidinkielen taitojaan – myös luku- ja kirjoitustaitoa.

Komissio pyrkii lisäksi kehittämään EU:n kansalaisten yrittäjähänkeä ja yrittäjätaitoja (esim. pienyrityksiä koskevalla eurooppalaisella peruskirjalla¹ sekä yrittäjyyttä koskevalla vihreällä kirjalla). Näiden päämäärien saavuttamista helpottaa, kun unionissa tuetaan tehokkaasti kieltenopiskelua ja varmistetaan, että eurooppalaisilla ihmisillä ja yrityksillä on ne kulttuurienväliset ja kielelliset valmiudet, joita tarvitaan tehokkaaseen toimintaan globaaleilla markkinoilla.

Kansalaisten kielitaidon parantuminen olisi hyödyllistä myös monen muun Euroopan tasolla ajettavan politiikan kannalta.

Lyhyesti voidaan todeta, että kyky ymmärtää ja viestiä vierailta kielillä on eurooppalaisen kansalaisen perustaito.

¹ Eurooppa-neuvosto vahvistanut Santa Maria da Feirassa Portugalissa 18.–19.6.2000.

Kielitaito jakautuu epätasaisesti maiden ja yhteiskuntaryhmien välillä.² Eurooppalaiset puhuvat vain harvoja vieraita kieliä, pääasiassa englantia, ranskaa, saksaa ja espanjaa. Yhden laajasti käytetyn kielen opettelu ei riitä, vaan jokaisella eurooppalaisella pitäisi olla kyky viestiä tyydyttävästi äidinkiellensä lisäksi ainakin kahdella muulla kielellä. Tavoite on asetettu korkealle, mutta useiden jäsenvaltioiden jo nyt saavuttama edistyminen osoittaa, että se on täysin saavutettavissa.

Euroopan kielten teemavuosi 2001 toi esiin monia tapoja, joilla kieltenopiskelua ja kielellistä monimuotoisuutta voidaan edistää. Barcelonassa maaliskuussa 2002 kokoontuneet valtioiden ja hallitusten päämiehet totesivat, että Euroopan unionilta ja jäsenvaltioilta tarvitaan toimia kieltenopiskelun parantamiseksi. He vaativat lisätoimia, joilla parannettaisiin perustaitojen hallintaa erityisesti siten, että lapsille opetetaan ainakin kahta vierasta kieltä jo hyvin pienestä pitäen.

Euroopan parlamentti vaati 13. joulukuuta 2001 antamassaan päätöslauselmassa toimia, joilla edistetään kieltenopiskelua ja kielellistä monimuotoisuutta. 14. helmikuuta 2002 kokoontunut koulutusneuvosto kehotti jäsenvaltioita ryhtymään konkreettisiin toimiin, joilla edistetään kielellistä monimuotoisuutta ja kieltenopiskelua, ja pyysi Euroopan komissiota laatimaan ehdotuksia näistä aiheista.

Tämä toimintasuunnitelma on Euroopan komission vastaus neuvoston kehoitukseen. Toimintasuunnitelman rinnalla olisi luettava kuulemisasiakirjaa *Kieltenoppimisen ja kielellisen monimuotoisuuden edistämistä koskeva kuuleminen* (SEK(2002) 1234),³ jossa Euroopan komissio esittää ehdottamiensa toimien perustana olevan ajattelutavan ja taustan.

2. Kuuleminen

Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan Euroopan komissio järjesti laajan julkisen kuulemiskierroksen, jossa kuultiin EU:n muita toimielimiä, asianomaisia jäsenvaltioiden ministeriöitä, lukuisia kansalaisyhteiskuntaa edustavia järjestöjä sekä tavallisia kansalaisia. Kuulemisasiakirja oli saatavana Internetin kautta EU:n kaikilla virallisilla kielillä. Vastauksia saatiin yli 300. Kuulemiskierroksen päätteeksi järjestettiin 10. huhtikuuta 2003 Brysselissä konferenssi kansalaisyhteiskunnan edustajille.

Euroopan komissio haluaa kiittää kaikkia niitä organisaatioita ja yksityishenkilöitä, jotka esittivät kommentteja ja ehdotuksia. Täysi raportti kuulemisprosessista ja tiivistelmä sen tuloksista samoin kuin konferenssiasiakirjat julkaistaan erikseen Europa-palvelimella.

Tiivistetysti voidaan todeta, että vastanneet antoivat tukensa komission nykytila-analyysin olennaiselle osalle ja tulevaa varten tehdyille ehdotuksille. Suotavana pidettiin esimerkiksi monikielisyyden etujen saattamista Euroopan kaikkien kansalaisten ulottuville aloittamalla elinikäinen kieltenopiskelu jo hyvin pienestä pitäen. Laajaa tukea saivat ajatukset siitä, ettei englantia yksin riitä ja että opetusta olisi järjestettävä hyvin monella eri kielellä. Esiin tuotiin sellaisten kansallisten ja Euroopan tasoisten ohjelmien hyödyllisyys, joilla edistetään kieltenoppijoiden ja -opettajien liikkuvuutta sekä muunlaisia kansalaisten keskinäisiä yhteyksiä. Kieltenopetuksen laadun parantaminen sai erittäin laajan tukijakunnan. Monet vastanneista pitivät välttämättömänä luoda tehokkaampia menettelyjä, joilla taattaisiin

² Tarkempia tietoja jäsenvaltioiden välisistä eroista sisältävät kuulemisprosessiin liittyvät tausta-asiakirjat, jotka löytyvät osoitteesta http://europa.eu.int/comm/education/policies/lang/languages/consult_fi.html#background.

³ Osoitteessa http://europa.eu.int/comm/education/policies/lang/languages/consult_fi.html#consult.

kielitaidosta annettavien todistusten selkeys. Painoa annettiin mahdollisuuksille tehdä eurooppalaisista kaupungeista ”kielimyönteisempiä”, tekstityksen käytön parantamiselle kielenopiskelussa samoin kuin toimille, joilla tuetaan nk. alueellisia ja vähemmistökieliä puhuvien yhteisöjä. Lukuisat vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että kunkin maan olisi tehtävä selvitys kielitarpeistaan ja määriteltävä oma kielipolitiikkansa.

Kuulemiset toivat esiin laajan yksimielisyyden siitä, että nyt tarvitaan lisätoimia, joilla parannetaan kielenopiskelua ja edistetään kielellistä monimuotoisuutta Euroopassa. Vastanneiden näkemykset on otettu huomioon tässä toimintasuunnitelmassa.

3. Jaettu vastuu

Kielenopiskelu ja kielellinen monimuotoisuus ovat perusluonteeltaan kysymyksiä, joita voidaan käsitellä eri tavoin eri tasoilla.

Keskus-, alue- ja paikallisviranomaisten tehtävät

Jäsenvaltioiden viranomaisilla on päävastuu muuttaa kielenopiskelun nyt saama uusi vetoapu konkreettisiksi toimiksi paikalliset olot ja toimintalinjat huomioon ottaen ja yleisten eurooppalaisten tavoitteiden mukaisesti.

Euroopan neuvosto kehottaa jäsenvaltioitaan pohtimaan tätä vastuutaan ja laatimaan eräänlaisen kieliselvityksen, jonka avulla voitaisiin muotoilla sellaista kielikoulutuspolitiikkaa, joka on linjassa Euroopassa tavoitellun sosiaalisen osallisuuden edistämisen ja demokraattisen kansalaisuuden kehittämisen kanssa.

Käsitellessään *koulutusjärjestelmien konkreettisia tulevaisuudentavoitteita*⁴ jäsenvaltiot ovat sopineet yhteisistä tavoitteista, joihin pyritään luomalla indikaattoreita ja malleja, vaihtamalla hyviä toimintatapoja ja toteuttamalla vertaisarviointeja. Jäsenvaltiot ovat asettaneet kielitaidon kehittämisen prioriteetiksi. Työohjelmalla jäsenvaltiot sopivat kehittävänsä yhdessä kieliin liittyvän politiikan ja käytännön keskeisiä näkökohtia, ja ohjelma tarjoaa puitteet monille jäsenvaltioissa tarvittaville toimenpiteille, joilla edistetään kielenopiskelua ja kielellistä monimuotoisuutta.

Euroopan unionin tehtävä

Euroopan unionin tehtävänä ei ole korvata jäsenvaltioiden toimia vaan tukea ja täydentää niitä. Unioni auttaa jäsenvaltioita kehittämään laadukasta yleissivistävää ja ammatillista koulutusta yhteistyön ja vaihtojen kautta sekä tukee työtä sellaisten kysymysten parissa, joihin voidaan parhaiten paneutua koko unionin tasolla. Kuulemisprosessin keskeisenä kysymyksenä olikin, miten Euroopan komissio voi edistää ja täydentää muilla tasoilla toteutettuja toimia.

Unionin käytettävissä olevista välineistä ovat tärkeimpiä – etenkin yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen sekä kulttuuriin liittyvät – rahoitusohjelmat.⁵ Sokrates- ja Leonardo da Vinci -ohjelmista osoitetaan vuosittain yhteensä yli 30 miljoonaa euroa nimenomaan kielenopetusta tukeviin toimiin. Vuosina 2000–2002 Sokrates-ohjelmasta on annettu rahoitusta seuraaviin:

⁴ Lisätietoja tarjoaa prosessia varten laadittu työohjelma: neuvoston asiakirja 5980/01, 14.2.2001, <http://register.consilium.eu.int/pdf/fi/01/st05/05980fi1.pdf>.

⁵ http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_fi.htm

- 1 601 yhteistä kieliprojektia, joissa oli mukana 58 500 oppilasta ja 6 500 opettajaa
- 2 440 apulaisopettajavaihtoa
- 16 563 täydennyskoulutusapurahaa vieraiden kielten opettajille
- 18 projektia, joissa kehitettiin apuvälineitä ja kursseja kieltenopettajille
- vähemmän käytettyjen ja opetettujen kielten intensiivisiä kielivalmennuskursseja 3 632 korkea-asteen opiskelijalle
- 38 oppimiskumppanuutta ja 12 yhteistyöprojektia, joilla tuettiin kieliä aikuiskoulutuksessa
- 33 projektia, joissa kehitettiin uusia välineitä kieltenopiskeluun tai testausta varten sekä
- 15 projektia, joilla tiedotettiin ihmisille kieltenopiskelun hyödystä ja tuotiin kieltenopiskelumahdollisuuksia lähemmäksi kansalaisia.

Samaan aikaan rahoitettiin Leonardo da Vinci -ohjelmasta seuraavia:

- 750 täydennyskoulutusjaksoa ulkomailla vieraiden kielten opettajille
- 56 projektia, joissa kehitettiin kieltenoppimisen apuvälineitä ammatilliseen koulutukseen ja työpaikoille
- 5 projektia, joissa kehitettiin menetelmiä kielitaidon validointiin
- 4 kieliselvitystä yrityksissä
- 120 000 ulkomaanharjoittelujaksoa, vaihtoa ja opintomatkaa koulutukseen osallistuville.

Ohjelmat ovat auttaneet satojatuhansia oppilaita, harjoittelijoita, opettajia ja kouluttajia parantamaan kielitaitoaan tai opettelemaan uusia kieliä. Niistä on rahoitettu innovatiivisten toimintamallien, menetelmien ja materiaalin kehittämistä kieltenopiskeluun. Ohjelmia tarkistetaan parhaillaan. Niistä ollaan tekemässä perinpohjaista yleisarviota, ja analyysi niiden vaikutuksista kieltenopetuksen edistämiseen saadaan päätökseen vuoden 2003 loppuun mennessä.

Euroopan komissio varmistaa, että kieltenopiskelun ja kielellisen monimuotoisuuden edistäminen säilyttää asemansa myös tulevilla ohjelmissa.

Jäsenvaltioita kehoitetaan hakemaan rahoitusta kieltenopiskelun kehittämiseen myös muista EU-ohjelmista samoin kuin Euroopan sosiaalirahastosta ja Euroopan investointipankista.

Ei olisi kuitenkaan realistista kuvitella, että EU:n ohjelmat voisivat olla kieltenopiskelun ja kielellisen monimuotoisuuden edistämisen päätukija. Sellaista tehtävää niillä ei pidäkään olla: ohjelmien määrärahoilla ei pystytä korvaamaan niitä investointeja, joita valtakunnan tasolla, alueellisesti ja paikallisesti tehdään esimerkiksi koulutuksen infrastruktuuriin, luokkakokojen pitämiseen sopivina, opettajien kouluttamiseen tai kansainvälisiin vaihtoihin.

4. Toimintasuunnitelma

Tämä asiakirja on jaettu kahteen pääosaan.

Osassa 1 esitellään taustat ja keskeiset poliittiset tavoitteet. Kuulemisasiakirjassa määriteltiin toimintaa varten kolme laajaa osa-aluetta: tuodaan elinikäisen oppimisen hyödyt kaikkien kansalaisten ulottuville, parannetaan kieltenopetuksen tasoa ja luodaan kielimyönteinen ympäristö. Toimintasuunnitelma on rakennettu samojen teemojen varaan, ja yhtenäisyyden vuoksi siinä käytetään samoja otsakkeita. Kaikkia osassa 1 esitettäviä laajoja tavoitteita ei selvästikään voida saavuttaa kaikissa jäsenvaltioissa tämän toimintasuunnitelman kattamana aikana.

Osassa 2 tehdään konkreettisia ehdotuksia, joilla saataisiin aikaan kouriintuntuvia parannuksia lyhyellä aikavälillä. Siinä ehdotetaan toimia, jotka toteutettaisiin EU:n tasolla vuosina 2004–2006 ja joilla tuettaisiin paikallis-, alue- ja keskuviranomaisten toimenpiteitä. **Toimissa hyödynnetään olemassa olevista yhteisön ohjelmista ja toimista saatavia resursseja, eikä mihinkään toimeen tarvita lisää budjettiresursseja komissiolle.** Ehdotetuilla toimilla voidaan yhdessä jäsenvaltioiden toimien kanssa varmistaa merkittävä muutos kieltenopiskelun ja kielellisen monimuotoisuuden edistämisessä.

Komissio tarkastelee vuonna 2007 uudelleen kaikilla tasoilla toteutettuja toimia ja raportoi asiasta Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

OSA 1

I ELINIKÄINEN KIELTENOPPIMINEN

Tässä osassa keskitytään keskeiseen tavoitteeseen saattaa kieltenopiskelun hyödyt kaikkien kansalaisten ulottuville. Kielitaito kuuluu niihin perustaitoihin, joita kaikki kansalaiset tarvitsevat koulutuksessa, työnteossa, kulttuurivaihdossa ja henkilökohtaisessa kehityksessään; kieltenopiskelu kestää koko elämän.

1. Äidinkieli ja kaksi vierasta kieltä – liikkeelle jo varhain

Jäsenvaltioiden on ensiarvoisen tärkeää varmistaa, että kieltenopetus on esikoulussa ja alasteella tehokasta, koska juuri tässä vaiheessa muodostetaan asennoituminen muihin kieliin ja kulttuureihin ja luodaan perusta myöhemmälle kieltenopiskelulle. Barcelonassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto kehotti toteuttamaan tällä alalla lisätoimia, jotta parannetaan perustaitojen hallintaa erityisesti opettamalla vähintään kahta vierasta kieltä hyvin varhaisesta iästä lähtien.

Lupauksen lunastaminen käytännössä edellyttää useimmilta jäsenvaltioilta merkittäviä lisäinvestointeja.

Kieltenopiskelun – johon kuuluu myös äidinkielen taitojen parantaminen – varhaisesta aloittamisesta saadaan hyötyä vain silloin, kun opettajat on koulutettu opettamaan kieliä hyvin pienille lapsille, kun ryhmäkoot sallivat tehokkaan opetuksen, kun saatavana on sopivaa oppimateriaalia ja kun kielille varataan riittävästi oppitunteja. Yhä nuoremmille koululaisille suunnattuun kieltenopettamiseen tähtäävien aloitteiden tueksi tarvitaan asianmukaisia resursseja mm. opettajankoulutukseen.

Nuoret oppijat tiedostavat omat kulttuuriarvonsa ja niiden taustatekijät ja arvostavat muita kulttuureita, ja tällöin he suuntautuvat ulospäin ja kiinnostuvat muista. Hyötyä rajoittaa, jos kaikki oppilaat opiskelevat samaa kieltä, ja sen vuoksi nuorille oppijoille olisi tarjottava valittavaksi useita kieliä. Oppilaiden vanhemmat ja opettajat tarvitsevat parempia tietoja opiskelun varhaisen aloittamisen hyödyistä sekä niistä seikoista, jotka olisi otettava huomioon valittaessa lapsen ensimmäistä vierasta kieltä. (> *Toimet I.1.1–I.1.5*)

2. Kieltenopiskelu toisen asteen ja ammatillisessa koulutuksessa

Toisen asteen yleissivistävän tai ammatillisen koulutuksen jälkeen nuoret ovat saaneet hankittua ne keskeiset taidot, jotka auttavat heitä kieltenopiskelussa koko elämän.

Jäsenvaltiot ovat yhtä mieltä siitä, että koululaisten olisi hankittava ainakin kahden vieraan kielen taito ja että olisi korostettava viestintäkykyä eli aktiivista osaamista passiivisten tietojen sijaan. Tavoitteena ei ole päästä äidinkielen puhujan tasolle vaan hankkia sellainen kahden vieraan kielen taito, että pystyy ymmärtämään luettua ja kuultua sekä kirjoittamaan ja puhumaan näillä kielillä. Lisäksi tarvitaan monikulttuurisia taitoja ja kykyä opiskella kieliä niin opettajan ohjauksessa kuin omatoimisestikin.

Apulaisopettajaharjoittelu – esimerkiksi sellainen, jota rahoitetaan esimerkiksi Sokrates-ohjelman Comenius-osasta – voi parantaa nuorten kieltenopettajien taitoja ja auttaa opettajia elävöittämään kielitunteja. Harjoittelu voi vaikuttaa myös koko kouluun erityisesti tuomalla esiin vähemmän käytettyjen ja opettajien kielten arvon. Siksi olisi kannustettava kaikkia toisen asteen oppilaitoksia toimimaan isäntinä muista kieliyhteisöistä tuleville työntekijöille, kuten apulaisopettajille tai vieraileville opettajille. Alueilla, joiden välittömässä läheisyydessä puhutaan muitakin kieliä, tarjoutuu eri kieliyhteisöihin kuuluville oppilaille ja opettajille runsaasti lisämahdollisuuksia solmia yhteyksiä toisiinsa.

Sokrates-ohjelman Comenius-osasta rahoitetaan koulujen kieliprojekteja, joissa luokka työskentelee yhdessä ulkomaisen luokan kanssa ja jotka huipentuvat vierailuihin. Ne tarjoavat nuorille oppijoille aitoja tilaisuuksia käyttää kielitaitoaan samanikäisten oppilaiden kanssa. Kaikilla oppilailla pitäisi olla mahdollisuus osallistua tällaiseen projektiin ja siihen liittyvään vierailuun. (> *Toimet I.2.1–I.2.3*)

Sisällön ja kielen integroidussa opetuksessa opiskellaan jotain toista ainetta vieraalla kielellä, ja sillä on paljon annettavaa unionin kieltenopiskelutavoitteitten saavuttamiselle. Oppilaat saavat todellisen mahdollisuuden käyttää uutta kielitaitoaan heti sen sijaan, että kieltä opiskeltaisiin myöhempää käyttöä varten. Tällainen opetus tuo kielet laajemman oppijakunnan ulottuville ja on omiaan lisäämään itseluottamusta niin nuorten oppijoiden kuin niidenkin keskuudessa, jotka eivät ole menestyneet yleisen koulutuksen muodollisessa kieltenopetuksessa. Sisällön ja kielen integroidussa opetuksessa opiskelija pääsee tekemisiin vieraan kielen kanssa ilman ylimääräisiä oppitunteja, mikä saattaa sopia erityisesti ammatilliseen koulutukseen. Integroidun opetuksen aloittamisesta oppilaitoksessa voi auttaa se, että käytettävissä on koulutettuja opettajia, jotka puhuvat opetuskieltä äidinkielenään. (> *Toimet I.2.4–I.2.7*)

3. Kieltenopetus korkea-asteella

Korkea-asteen oppilaitoksilla on tärkeä merkitys yhteiskunnan ja yksilöiden monikielisyyden edistämisessä. Erityisen tervetulleita ovat ehdotukset, joissa käsitellään sitä, miten kukin yliopisto voi suunnitella ja toteuttaa johdonmukaista kielipolitiikkaa, jossa selkeytetään sen roolia kieltenoppimisen ja kielellisen monimuotoisuuden edistämisessä oman oppimisyhteisön sisällä ja laajemmin.

Ei-englanninkieliset maat ovat hiljattain ryhtyneet järjestämään opetusta englanniksi, millä saattaa olla arvaamattomia vaikutuksia maan kansalliskielen elinvoimaan. Korkeakoulujen olisi kielipolitiikassaan selkeästi edistettävä kansallista tai alueellista kieltä.

Kaikkien opiskelijoiden pitäisi opiskella ulkomailla, mielellään vieraalla kielellä ja vähintään yhden lukukauden ajan. Tästä heidän pitäisi saada tutkintoonsa hyväksytty kielitaitomerkintä. (> *Toimi I.3.1*)

4. Aikuisten kieltenopiskelu

Kaikkia aikuisia pitäisi rohkaista jatkamaan kieliopintojaan, ja siihen tarvittavat tilat ja laitteet pitäisi olla helposti saatavilla. Työntekijöillä pitäisi olla mahdollisuus parantaa työhön liittyvää kielitaitoaan. Kulttuuritoimintaa, johon liittyy esimerkiksi ulkomaista musiikkia, kirjallisuutta tai elokuvia, ulkomaanmatkoja, ystävyyskaupunkitoimintaa sekä ulkomailla tehtävää vapaaehtoistyötä voitaisiin tukea sillä perusteella, että ne tarjoavat tilaisuuksia oppia muista kulttuureista ja kielistä. (> *Toimi I.4.1*)

5. Kieltenoppijat joilla on erityistarpeita

Kieliä voivat opiskella kaikki. Vain hyvin harvan tilanne on sellainen, että jokin fyysinen, henkinen tai muu seikka estäisi kielen oppimisen. Niille, joilla on erilaisia erityistarpeita, järjestetään yhä enemmän opetusta tavanomaisissa kouluissa ja muissa oppilaitoksissa, mutta joissain tapauksissa nämä opiskelijat edelleen jätetään kieltenopetuksen ulkopuolelle. Hyviä menettelytapoja kielten opettamiseen opiskelijoille, joilla on erityistarpeita, voidaan parantaa entisestään, ja lisäksi tarvitaan uusia menetelmiä nimenomaan vieraiden kielten opettamiseen tälle ryhmälle. (> *Toimi I.5.1*)

6. Kielivalikoima

Kielellisen monimuotoisuuden edistäminen merkitsee sitä, että tuetaan aktiivisesti mahdollisimman monien kielten opettamista ja opiskelua kouluissa, yliopistoissa, aikuiskoulutuskeskuksissa ja liikeyrityksissä. Tarjottavien kielten joukossa olisi oltava paljon puhuttujen eurooppalaisten kielten lisäksi pieniä eurooppalaisia kieliä, virallisten kielten lisäksi alueellisia kieliä, vähemmistökieliä ja maahanmuuttajien kieliä sekä EU:n keskeisten kauppakumppaneiden kieliä kaikkialta maailmasta. Kun Euroopan unioni piakkoin laajenee, mukaan tulee runsaasti kieliä useista eri kieliperheistä. Tarvitaankin erityisiä toimia, jotta uusien jäsenvaltioiden kieliä opiskeltaisiin laajemmin muissa maissa. *Jäsenvaltioilla* on hyvät mahdollisuudet ryhtyä eturivissä edistämään nykyistä laajemman kielikirjon opettamista ja opiskelua.

II KIELTENOPETUKSEN PARANTAMINEN

1. Kielitaitoa tukeva koulu

Koulujen ja muiden oppilaitosten on tärkeä lähestyä kieltenopetusta kokonaisvaltaisesti auttaakseen lapsia kehittämään kaikkia viestintäkykyjään. Opetuksessa on luotava tarkoituksenmukaiset yhteydet äidinkielen, vieraiden kielten, opetuskielen ja siirtolaisten kielten välille. Monen kielen ymmärtämiseen perustuvat lähestymistavat voivat tässä mielessä olla erityisen hyödyllisiä, koska ne rohkaisevat oppijoita havaitsemaan yhtäläisyyksiä kielten välillä, sillä sitä tarvitaan passiivisen monikielisyyden kehittämiseen. (> *Toimi II.1.1*)

2. Kieliluokka

Sokrates- ja Leonardo da Vinci -ohjelmien tunnustetaan yleisesti antaneen sysäyksen lukuisten käyttökelpoisten välineiden kehittämiseen vieraiden kielten opetusta varten.⁶ Tietoa näistä välineistä on levitettävä laajemmalle ja erityisesti keskeisten välittäjien, kuten opettajien, kouluttajien, rehtorien ja tarkastajien, keskuuteen. (> *Toimet II.2.1–II.2.2*)

Kielitaustaltaan erilaisten oppilaitten yhteyksille tarjoaa tilaisuuksia tietotekniikkaa hyödyntävä oppiminen (eLearning), joka perustuu Internet-välitteiseen ystävyyskoulutoimintaan ja tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöön. Toiminnassa on asetettava etusijalle laaja kielivalikoima.

3. Kieltenopettajien koulutus

Kieltenopettajat ovat ratkaisevassa asemassa luotaessa monikielistä Eurooppaa. Heidän pitäisi näet enemmän kuin muiden aineiden opettajien tuoda esimerkillään esiin eurooppalaisia arvoja: avointa suhtautumista toisiin, erilaisuuden hyväksymistä ja halua kanssakäymiseen.

Kaikilla kieltenopettajilla on oltava riittävä kokemus kohdekielen käytöstä ja siihen liittyvän kulttuurin tuntemus. Heillä kaikilla pitäisi olla takanaan pitkäaikainen oleskelu maassa, jossa kyseistä kieltä puhutaan, samoin kuin säännöllisesti mahdollisuus saattaa koulutuksensa ajan tasalle.

Koulutuksessa on kuitenkin huomattavia eroja, eivätkä kaikki opettajat ole asuneet tai opiskelleet maassa, jonka kieltä he opettavat. Kieltenopettajien perus- ja täydennyskoulutuksesta vastaavat toki jäsenvaltiot, mutta Sokrates- ja Leonardo da Vinci -ohjelmat voivat täydentää niiden toimia, kun Euroopan tason toiminnasta on saatavissa lisäarvoa.

Hyvältä kieltenopettajalta kysytään paljon taitoa ja henkilökohtaisia ominaisuuksia. Peruskoulutuksen olisi annettava kieltenopettajille käytännön taitojen ja tekniikoiden pohjapaketti käytännön opetusharjoittelun kautta. Opettajat tarvitsevat neuvoja koulutetuilta ohjaajilta samoin kuin säännöllisiä tilaisuuksia pitää kieli- ja opetustaitonsa ajan tasalla mm. tietotekniikkaa hyödyntävän ja etäopiskelun avulla.

Kieltenopettajat saattavat tuntea olevansa eristyksissä ja jäävänsä paitsi muualla tapahtuvasta kehityksestä, josta saattaisi olla apua opettajantyön kehittämiseen, eikä heillä välttämättä ole käytössään asianmukaisia ammatillisia tukiverkkoja. Sen vuoksi on tärkeää edistää kieltenopettajien yhteyksiä ja tehokasta verkottumista alueellisesti, valtakunnallisesti ja Euroopan tasolla.

Lisätoimia tarvitaan, että kielipedagogiikan tutkimuksen tulokset sekä hyviksi havaitut toimintamallit ja onnistuneet innovaatiot saadaan niiden ulottuville, jotka niitä voivat hyödyntää. Kieltenopettajien kouluttajien, kieltenopetuksen tarkastajien ja alan muiden ammattilaisten keskeinen rooli hyvien toimintamallien levittämisessä ei tähän päivään ole saanut ansaitsemaansa arvostusta. (> *Toimet II.3.1–II.3.2*)

⁶ Ks. seuraavia online-luetteloita:

Lingua-tuotekatalogi:

http://europa.eu.int/comm/education/socrates/lingua/catalogue/home_en.htm

Leonardo da Vinci -tuotekatalogi:

http://europa.eu.int/comm/education/programmes/leonardo/new/compacc_en.html

4. Kieltenopettajien saatavuus

Joissakin jäsenvaltioissa on pulaa pätevistä kieltenopettajista. Pula voi olla yleistä tai kohdistua tiettyihin kieliin tai tietynlaiseen koulutukseen. Asiaan on puututtava, ja kestäviä ratkaisuja on löydettävä. Opettajavaihtoa jäsenvaltioiden välillä voitaisiin lisätä. Vaihtoihin osallistuvat opettajat voisivat opettaa äidinkieltään tai jotain muuta kieltä taikka jotain muuta ainetta omalla äidinkielellään. Alueilla, joiden läheisyydessä puhutaan muitakin kieliä, opettajavaihdon aiheiksi voidaan luontevasti ottaa naapurien kielet.

Jäsenvaltioille on suositeltu,⁷ että ne poistaisivat opettajien liikkuvuuden tieltä oikeudellisia ja hallinnollisia esteitä. Edistymistä olisi seurattava. (> *Toimet II.4.1–II.4.2*)

5. Muiden aineiden opettajien koulutus

Useimmat oppilaat ja harjoittelijat voisivat opiskella ainakin osan opinto-ohjelmastaan vieraalla kielellä. Aiempaa useampien opettajien olisi siksi vastaisuudessa kyettävä opettamaan ainettaan vähintään yhdellä vieraalla kielellä, minkä vuoksi opettajaksi opiskelevien olisi opiskeltava kieliä oman erityisaineensa ohella ja suoritettava osa opettajanopinnoistaan ulkomailla.

6. Kielitaidon testaaminen

Valtioiden ja hallitusten päämiehet panivat maaliskuussa 2002 Barcelonassa merkille, ettei kansalaisten kielitaidosta ole tietoa, ja kehottivat ottamaan käyttöön eurooppalaisen kielitaitoa mittaavan indikaattorin. Indikaattori tarjoaisi arvokasta tietoa koulutusjärjestelmiä koskevaan päätöksentekoon. Komissio tekee piakkoin aika ajoin tehtävien kielitaitotestien rakenteeseen ja hallintoon liittyviä ehdotuksia; testeillä kerätään tietoa uutta eurooppalaista kielitaitoindikaattoria varten.

Niin ikään on tärkeää vastata kieltenopiskelijoiden itsensä, heidän työnantajiansa ja opettajiensa samoin kuin oppilaitosten tietotarpeisiin. Euroopassa käytetään mitä moninaisimpia kielitaitotestejä ja -todistuksia niin virallisten koulutusjärjestelmien sisällä kuin niiden ulkopuolellakin. Kaikkia testejä ei ole suunniteltu samoihin tarkoituksiin tai rakennettu yhtä vaativiksi. Erojen vuoksi on vaikea verrata yksittäisten ihmisten kielitaitoa: työnantajien tai oppilaitosten on hankala tietää, millainen jonkin kielitodistuksen haltijan todellinen käytännön kielitaito on. Tämä vähentää kielikokeiden tulosten siirrettävyyttä ja saattaa haitata työntekijöiden ja opiskelijoiden vapaata oikeutta siirtyä jäsenvaltiosta toiseen.

Euroopan neuvoston *yhteisen eurooppalaisen kieliviitekehyksen*⁸ sisältämät yhteiset viiteasteikot tarjoavat oivan perustan järjestelyille, joilla kuvataan yksittäisten ihmisten kielitaitoa puolueettomalla, käytännöllisellä, selkeällä ja todistuksen siirrettävyyden mahdollistavalla tavalla. Käyttöön on saatava tehokkaita menettelyjä, joilla säädellään sitä, miten kokeitten järjestäjät käyttävät näitä asteikoita. Opettajille ja muilla kielitaitojen testaamiseen osallistuvilla on järjestettävä riittävä koulutus puiteitten käytännön soveltamisessa. Alan ammattilaisten eurooppalaisilla verkoilla olisi hyvät mahdollisuudet auttaa tähän liittyvien hyvien menettelytapojen levittämisessä.

⁷ Opiskelijoiden, ammatillisessa koulutuksessa olevien, nuorten vapaaehtoisten, opettajien ja kouluttajien liikkuvuudesta – annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus 2001/613/EY.

⁸ Ks.
http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/education/Languages/Language_Policy/Common_Framework_of_Reference/default.asp.

Eurooppalainen kielisalkku⁹ voi auttaa ihmisiä arvioimaan ja hyödyntämään mahdollisimman hyvin kielitaitoaan, olipa se hankittu miten tahansa, sekä jatkamaan kielten opiskelemista omatoimisesti (*toimet II.6.1–II.6.4*).

III KIELIMYÖNTEISEN YMPÄRISTÖN LUOMINEN

Kielten opiskelu kuuluu kaikille kansalaisille koko elämän ajan. Tietoisuus muista kielistä, muiden kielten kuuleminen, opettaminen ja opetteleminen – nämä asiat kuuluvat joka kotiin ja kaikille kaduille, jokaiseen kirjastoon ja kulttuurikeskukseen samoin kuin kaikkiin oppilaitoksiin ja jokaiseen yritykseen.

Euroopan alueista, kaupungeista ja kylistä on kehitettävä myönteisemmin kieleen suhtautuvia ympäristöjä, joissa kaikkien kielten puhujien tarpeita kunnioitetaan täysin, joissa kielten ja kulttuurien monimuotoisuutta hyödynnetään ja joissa kielten oppimiselle on runsaasti kysyntää ja paljon mahdollisuuksia.

Euroopan komission näkemyksen mukaan Euroopan tason toimilla olisi ennen kaikkea edistettävä laaja-alaisen lähestymistavan omaksumista kieliin, rakennettava yhteisöistä kielimyönteisempiä sekä lisättävä mahdollisuuksia opiskella kieliä ja näihin mahdollisuuksiin tarttumista.

1. Laaja-alainen tapa lähestyä kielellistä monimuotoisuutta

Kielellinen monimuotoisuus on yksi Euroopan unionin ominaispiirteistä ja unionin kielten kirjon kunnioittaminen yksi sen perusperiaatteista.

EU:n keskeiset yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen sekä kulttuurialan ohjelmat ovat jo nyt avoimia kaikkien kielten puhujille, olipa kieli ”virallinen” tai alueellinen, vähemmistö- tai siirtolaiskieli taikka viittomakieli.¹⁰

Sokrates- ja Leonardo da Vinci -ohjelmilla ja niiden seuraajilla voidaan edistää kielellistä monimuotoisuutta entistä paremminkin antamalla rahoitusta projekteille, joilla tiedotetaan nk. alueellisista, vähemmistö- ja siirtolaiskielistä, rohkaistaan ihmisiä opiskelemaan niitä, parannetaan näiden kielten opetusta, lisätään mahdollisuuksia niiden opiskeluun, edistetään näillä kielillä laaditun oppimateriaalin tuottamista, muokkaamista ja levittämistä sekä tuetaan niihin liittyvien tietojen ja hyvien toimintamallien vaihtoa. Euroopan unionin toimilla muillakin aloilla on paljon enemmän annettavaa.

Pitkällä aikavälillä voitaisiin kaikista yhteisön rahoitusohjelmista ja rakennerahastoista antaa enemmän tukea kielelliseen monimuotoisuuteen (myös alue- ja vähemmistökielille) jos erityistoimiin on aihetta.

Jäsenvaltioiden keskus- ja alueviranomaisten olisi kiinnitettävä erityistä huomiota toimenpiteisiin, joilla tuetaan niitä kieliyhteisöjä, joissa äidinkielisten kielenpuhujien määrä hupenee sukupolvesta toiseen, *Euroopan alueellisten ja vähemmistökielten peruskirjan* periaatteitten mukaisesti. (> *Toimet III.1.1–III.1.3*)

⁹ Ks. [http://culture2.coe.int/portfolio/inc.asp?L=E&M=\\$t/208-1-0-1/main_pages/welcome.html](http://culture2.coe.int/portfolio/inc.asp?L=E&M=$t/208-1-0-1/main_pages/welcome.html).

¹⁰ Poikkeuksia ovat eräät Sokrates-toimet, jotka on suunnattu *vieraisten* kielten opiskelijoille. Näissä tapauksissa osallistumiskelpoiset kieliä ovat Sokrates-päätöksen mukaan Euroopan unionin viralliset kielet, luxemburgin kieli ja iiri. Alueellisia ja vähemmistökieliä puhuvien yhteisöt eivät yleensä kuitenkaan hae tukea oman kielensä opettamiseen *vieraana* kielenä.

2. Yhteisöjen tekeminen kielimyönteiseksi

Kaikki yhteisöt Euroopassa voivat muuttua myönteisemmiksi kieliä kohtaan siten, että niissä hyödynnetään mahdollisuuksia kuulla ja nähdä muita kieliä ja kulttuureja ja saadaan ihmiset tietoisiksi kielistä ja opiskelemaan niitä. On EU:n edun mukaista hyödyntää lukuisten kaksikielisen ja kolmikielisen kansalaisten sekä Erasmus-vaihto-opiskelijoiden kaltaisten tilapäisten asukkaiden taitoja ja kokemusta. Yksikieliset voivat oppia heiltä paljon, ja viranomaiset voivat huolehtia, että heidän osaamistaan hyödynnetään kouluissa, aikuiskoulutuskeskuksissa, kulttuurilaitoksissa ja työpaikoilla.

Tutkimukset osoittavat, että elokuvien ja tv-ohjelmien tekstittäminen voi antaa kimmokkeen opiskella kieliä ja helpottaa sitä. Viestintä – myös dvd-levyjen kaltaisten uusien välineitten – vaikutusvalta voitaisiin valjastaa entistä kielimyönteisempien ympäristöjen kehittämiseen siten, että ne tarjoaisivat kansalaisille säännöllisesti muihin kieliin ja kulttuureihin liittyvää aineistoa. Voitaisiin lisätä tekstityksen käyttöä ja hyödyntää sen mahdollisuuksia kieltenopiskelun tukemiseen.

Internetin käyttömahdollisuuksien yleistytessä on alettu tunnustaa sen ainutlaatuiset mahdollisuudet auttaa kieltenopiskelua. Verkossa olevat kieltenopiskelumoduulit voivat täydentää kieltenopettajan työtä tai toimia itsenäisen opiskelun välineinä. Lisäksi Internet helpottaa yhteydenpitoa erittäin monien eri kielten puhujien – ja opiskelijoiden – välillä.

Matkailuhankkeet, valtakunnanrajojen yli ulottuvat projektit ja ystävyyskaupunkitoiminta voivat olla keskeinen osa paikallista kieltenoppimisjärjestelmää. Toiminta antaa ihmisille tilaisuuden opiskella naapuriensa tai ystävyyskaupunkinsa kieltä ja kannustaa heitä siihen. (> *Toimet III.2.1–III.2.2*)

3. Kieltenopiskelun mahdollisuuksien ja aloittamisen lisääminen

On välttämätöntä lisätä kieltenopiskelumahdollisuuksien hyödyntämistä tiedottamalla ihmisille jatkuvasti toimivien kieltenopiskelun eduista ja tuomalla opiskelumahdollisuudet lähemmäksi niitä tarvitsevia. Euroopan neuvoston Euroopan kielten teemapäivä -aloite¹¹ voi auttaa motivoimaan ihmisiä vieraiden kielten opiskeluun.

Myös EU:n aloitteilla kuten kielihankkeille myönnettävällä *eurooppalaisella laatuleimalla*¹² on merkittävä tehtävä tuoda esiin paikallisia, alueellisia tai valtakunnallisia projekteja, joissa luovilla tavoilla parannetaan kieltenopetuksen laatua.

Kieltenopiskeluun tarvittavien tilojen ja laitteiden sekä kurssien järjestäminen kuuluu paikallis-, alue- ja keskusviranomaisten tehtäviin. Sekä virallisten järjestelmien sisällä että niiden ulkopuolella on edelleen paljon kielikursseihin sekä kieltenopiskelua koskevaan tietoon ja neuvontaan liittyvää kysyntää, johon ei ole vastattu.

Tarvitaan tarkoituksenmukaisia järjestelyjä, joilla motivoidaan kaikenikäisiä opiskelemaan kieliä, annetaan ohjeita opiskelun aloittamiseen ja tarjotaan ihmisille mahdollisuuksia vaivattomasti hyödyntää erilaisia tapoja opiskella kieliä. Tarjonnan lisääminen vaatii jonkinlaisia investointeja, mutta paljon voidaan saada aikaan myös parantamalla nykyisten kieltenopiskeluresurssien ja henkilöstön käyttöä kouluissa ja yliopistoissa, kirjastoissa, paikallisissa oppimisverkostoissa ja aikuiskoulutuskeskuksissa. (> *Toimet III.3.1–III.3.3*)

¹¹ Vuosittain 26. syyskuuta. Ks. http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/education/Languages/

¹² Ks. <http://europa.eu.int/comm/education/language/label/index.cfm>

IV PUITTEET EDISTYMISELLE

Kieltenopiskelun ja kielellisen monimuotoisuuden edistämiseen tarvitaan todellisia investointeja ja sitoutumista jäsenvaltioiden paikallis-, alue- ja keskusviranomaisilta sekä EU:n tasolta. Viranomaisten ei tarvitse toimia erillään, vaan jokainen taho voi oppia toisten kokemuksista. Tämän toimintasuunnitelman tavoitteitten tukena on toimia, joilla parannetaan kielenopetukseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen liittyvän päätöksenteon tietopohjaa (> *Toimet IV.1.1–IV.1.6*) ja tehostetaan tietojen ja ajatusten vaihtoa toimijoiden kesken (> *Toimet IV.2.1–IV.2.2*). Lisäksi tukena ovat selkeät menettelyt toimintasuunnitelman jatkotoimia varten (> *Toimet IV.3.1–IV.3.3*).

OSA 2: VUOSIKSI 2004–2006 EHDOTETTAVAT TOIMET

Kuten edellä jo todettiin, suurin osa toimista, joilla elinikäisen kielenoppimisen edut saatetaan kaikkien kansalaisten ulottuville, joilla parannetaan kielenopetuksen laatua ja joilla luodaan entistä kielimyönteisempiä ympäristöjä, jää jäsenvaltioiden toteutettavaksi.

Jäsenvaltioilla on erilaiset lähtökohdat esim. seuraavien seikkojen osalta:

- kielitaidon levinneisyys väestössä ja kansalaisten suhtautuminen elinikäiseen kielenopiskeluun
- virallisessa järjestelmässä ja sen ulkopuolella tarjolla olevien kielenopiskelun fyysisten ja virtuaalisten rakenteiden määrä ja laatu
- ensimmäisen ja toisen asteen, ammatillisessa, korkea-asteen ja aikuiskoulutuksessa toimivien kielenopettajien määrä ja pätevyys
- oppilaitosten itsemääräämisaste
- opetussuunnitelman joustavuus
- ulkomaisten opettajien palkkaamiseen liittyvät määräykset
- vieraiden kielten opetukseen sekä sen ja kielellisen monimuotoisuuden edistämiseen samoin kuin kielenopettajien koulutukseen vuosittain tehtävät investoinnit henkeä kohti
- kielenopettajien säännölliseen koulutukseen ja ohjaamiseen käytettävissä olevat järjestelyt.

Kunkin jäsenvaltion olisi pohdittava näitä ja muita asiaan liittyviä kysymyksiä ja laadittava oma toimintaohjelmansa. Ohjelma voi sisältää toimia, jotka toteutetaan koulutusjärjestelmien tulevaisuudennäkymiin liittyvän prosessin yhteydessä.

Jäsenvaltioita pyydetään raportoimaan toteuttamistaan toimista vuonna 2007.

Edellisen vuoksi asiakirjan tässä osassa keskitytäänkin ehdotuksiin Euroopan tasolla toteutettaviksi toimiksi, joilla täydennetään jäsenvaltioiden toimintaa.

I Elinikäinen kieltenoppiminen

0 Yleistä

- I.0.1 Sokrates- ja Leonardo da Vinci -ohjelmista liikkuvuusavustuksia saavat voivat saada rahoitusta ennen matkaa tapahtuvaan isäntämaan kielen opiskeluun. Mahdollisuuden hyödyntämistä halutaan lisätä, ja lisäksi harkitaan sen tekemistä pakolliseksi kaikissa tapauksissa, joissa tuensaja ei puhu isäntämaan kieltä.
Vuodesta 2005 lähtien

1. Äidinkieli ja kaksi vierasta kieltä – liikkeelle jo varhain

Toteuttaessaan käytännössä lupautaan opettaa lapsille vähintään kahta vierasta kieltä jo pienestä pitäen *jäsenvaltioiden* olisi selvitettävä, olisiko ensimmäisen asteen koulujen opetussuunnitelmia muokattava ja onko riittävällä tavalla järjestetty ylimääräisen erikoistuneen opetushenkilökunnan koulutus ja saanti sekä muiden opetus- ja oppimisresurssien saatavuus ensimmäisen asteen oppilaitosten ja esikoulujen käyttöön.

- I.1.1 Rahoitetaan tutkimus, jossa tarkastellaan niitä keskeisiä pedagogisia periaatteita, jotka liittyvät vieraiden kielten ja kulttuurien opettamiseen hyvin nuorille.
2005 (tarjouspyyntö 2004)
- I.1.2 Tietoja varhain aloitetun kieltenopiskelun ja kielellisen monimuotoisuuden hyödyistä levitetään mahdollisimman laajalle, mm. lasten vanhemmille.
2005
- I.1.3 Järjestetään eurooppalainen konferenssi, jossa kerrotaan koulutusalan päättäjille viimeisimpiä tutkimustuloksia vieraiden kielten varhaisopiskelusta; tarkoituksena on perustaa alan toimijoiden verkosto.
2006
- I.1.4 Sokrates-ohjelmaan kuuluvasta Lingua 2:sta rahoitetaan kansainvälisiä hankkeita, joissa kehitetään materiaalia kieleen liittyvän tietämyksen ja muiden kuin laajalti puhuttujen kielten opettamiseen ensimmäisen asteen oppilaitoksissa ja esikouluissa. Komissio ehdottaa, että vuoden 2004 yleiseen Sokrates-ehdotuspyyntöön tehdään tarvittavat muutokset.
2006
- I.1.5 Komission yksiköt ja kansalliset Sokrates-toimistot pyrkivät lisäämään apulaisopettajaharjoittelun suosiota erityisesti tukemaan kieltenopetusta ensimmäisellä asteella.
2005 ja 2006

2. Kieltenopiskelu toisen asteen ja ammatillisessa koulutuksessa

- I.2.1 Comenius 1.2 -toimintaan kuuluvissa koulujen kieliprojekteissa koululuokka työskentelee yhdessä ulkomaisen luokan kanssa. Projektit huipentuvat vierailuihin, joissa oppilaat voivat parantaa vieraan kielen taitoaan vielä lisää. Tällaisille projekteille annettavan rahoituksen suuntaa-antavaa osuutta Comenius 1:n varoista nostetaan 25 prosenttiin, ja komission yksiköt ja kansalliset toimistot pyrkivät lisäämään näiden resurssien käyttöä.
2005 ja 2006

- I.2.2 Tehdään selvitys kullekin oppivelvollisuuskoulun tasolle kuuluvista kielellisistä ja kulttuurienvälisistä taidoista.
2006 (tarjouspyyntö 2005)
- I.2.3 Komission yksiköt ja kansalliset Sokrates-toimistot pyrkivät lisäämään niiden resurssien käyttöä, joita Sokrateksen Comenius 2 -toiminnasta on saatavana oppimateriaalin ja moduulien laatimiseen tarkoituksena edistää monikielistä ymmärtämistä äidinkielen ja vieraiden kielten tunneilla.
2005

Sisällön ja kielen integroitu opettaminen

- I.2.4 Sokrateksen Lingua 2:sta rahoitetaan kansainvälisiä hankkeita, joissa kehitetään ja levitetään uusia menetelmiä nimenomaan oppiaineiden opettamiseen muilla kuin laajasti puhutuilla kielillä. Komissio ehdottaa, että vuoden 2004 yleiseen Sokrates-ehdotuspyyntöön tehdään tarvittavat muutokset.
2005
- I.2.5 Komissio ehdottaa, että vuonna 2004 julkaistavaan yleiseen Sokrates-ehdotuspyyntöön (Sokrates–Comenius 1: kouluprojektit) tehdään sellaiset muutokset, että voidaan lisätä tukea kouluille, jotka haluavat ryhtyä antamaan sisällön ja kielen integroitua opetusta. Erityisesti kannustetaan kumppanikoulujen välisiä opettajavaihtoja.
2005 ja 2006
- I.2.6 Järjestetään päättäjille ja tarkastajille suunnattu eurooppalainen konferenssi ja käynnistetään uusi laaja tutkimus sisällön ja kielen integroidun opettamisen hyödyistä.
2004
- I.2.7 Eurydice-verkon eurooppalainen yksikkö kerää ja levittää tietoja sisällön ja kielen integroidun opetuksen saatavuudesta Euroopan unionin koulutusjärjestelmissä verkon keräämien tietojen pohjalta.
2005

3. Kieltenopetus korkea-asteella

- I.3.1 Sokrates-ohjelman intensiiviset kielivalmennuskurssit ovat erityiskursseja, joilla opetetaan Sokrateksen osallistujamaissa puhuttuja vähiten käytettyjä ja opetettuja kieliä. Kursseilla Erasmus-opiskelijat voivat opiskella isäntämaansa kieltä ennen Erasmus-jakson aloittamista.
Komission yksiköt ja kansalliset Sokrates-toimistot selvittävät yhdessä yliopistojen kanssa keinoja, joilla entistä useammat Erasmus-opiskelijat saataisiin hyödyntämään näitä kursseja. Tavoitteena on, että vuoteen 2006 mennessä kursseille osallistuisi 10 prosenttia niistä Erasmus-opiskelijoista, jotka menevät harjoittelemaan maihin, joissa tällaisia kieliä puhutaan.
2005 ja 2006

4. Aikuisten kieltenopiskelu

- I.4.1 Europa-palvelimelle perustetaan portaali, joka tarjoaa vaivattomat tiedonhakumahdollisuudet

- 1) kansalaisille yleensä (tietoja kieltenopiskelusta ja kielellisestä monimuotoisuudesta, Euroopan maissa puhutuista kielistä, perusteista opiskella kieltä jne.)
- 2) kielten ammattilaisille (tietoja esim. verkossa olevista opetusresursseista ja opettajille suunnatuista koulutusmoduuleista).
Portaalia tehdään laajalti tunnetuksi.
2006 (tarjouspyyntö 2005)

5. Kieltenoppijat joilla on erityistarpeita

- I.5.1 Komission yksiköt keräävät ja levittävät tietoja hyvistä keinoista opettaa vieraita kieliä niille, joilla on erityistarpeita. Erityistä painoa saavat opetussuunnitelmien ja -menetelmien organisointi.
2006

6. Kielivalikoima

Jäsenvaltioiden olisi tarjottava lasten vanhemmille riittävät tiedot lapsen ensimmäisen vieraan kielen valitsemisesta. Samoin olisi selvitettävä, ovatko koulujen opetussuunnitelmat riittävän joustavia, että opetettavien kielten määrää voitaisiin lisätä.

II Kieltenopetuksen parantaminen

1. Kielitaitoa tukeva koulu

- II.1.1 Komission yksiköt ja Sokrates-toimistot pyrkivät lisäämään koulujen kehittämishankkeitten (Sokrates: Comenius 1) määrää; hankkeilla pyritään kehittämään ja panemaan täytäntöön kokonaisvaltaista kielipolitiikkaa ensimmäisen ja toisen asteen yleissivistävissä sekä ammatillisissa oppilaitoksissa.
2005 ja 2006

2. Kieliluokka

- II.2.1 Komission yksiköt ja Sokrates-toimistot pyrkivät lisäämään Sokrates- ja Leonardo da Vinci -ohjelmien yhteydessä kehitettyjen kieliin liittyvien tuotteitten käyttöä opettajien, kouluttajien ja opiskelijoiden keskuudessa.
2005 ja 2006

- II.2.2 Uuteen eLearning-ohjelmaan kuuluvan e-ystävyyuskoulutoiminnan kautta kaikki eurooppalaiset koulut pystyvät rakentamaan pedagogisia kumppanuuksia jossain muualla Euroopassa sijaitsevan koulun kanssa. Toiminta tukee kieltenopiskelua ja kulttuurienvälistä vuoropuhelua sekä edistää tietoisuutta monikielisestä ja -kulttuurisesta eurooppalaisesta yhteiskuntamallista.

3. Kieltenopettajien koulutus

Jäsenvaltioilla on ratkaiseva tehtävä varmistaa, että kaikilla vieraitten kielten opettajilla on

- riittävä peruskoulutus, joka sisältää käytännön harjoittelua vieraitten kielten opetuksessa ja oleskelun maassa, jonka kieltä opettaja opettaa
- säännöllisesti mahdollisuus saada palkallista täydennyskoulutusta.

Jäsenvaltiot muistanevat, että 14.2.2002 annetussa neuvoston päätöslauselmassa niitä kehoitettiin rohkaisemaan tulevia kieltenopettajia hyödyntämään eurooppalaisia ohjelmia ja suorittamaan osan opinnoistaan maassa tai alueella, jossa heidän myöhemmin opettamansa kieli on virallinen kieli.

- II.3.1 Komission yksiköt ja Sokrates-toimistot järjestävät kohdennettuja kampanjoita, joissa tiedotetaan Sokrates- ja Leonardo da Vinci -ohjelmien tarjoamia mahdollisuuksia kieltenopettajien ja heidän kouluttajiensa liikkuvuuteen. Tarkoituksena on lisätä näiden mahdollisuuksien käyttöä vuosina 2005 ja 2006. Sokrates-ohjelman Comenius 2 -budjetista tällaisiin projekteihin osoitettavien varojen suhteellista osuutta nostetaan 25 prosenttiin Comenius 2:n kokonaisbudjetista.
2004

- II.3.2 Rahoitetaan tutkimus, jossa selvitetään kieltenopettajien nykyään tarvitsemat pedagogiset ja lingvistiset taidot ja esitetään perusta niiden arvioimiseksi.
2005 (tarjouspyyntö 2004)

4. Kieltenopettajien saatavuus

Jäsenvaltioilla on erityinen tehtävä poistaa mahdolliset jäljellä olevat hallinnolliset tai lainsäädännölliset esteet, jotka haittaavat vieraiden kielten opettajien värväämistä muista jäsenvaltioista.

- II.4.1 Komissio on vastikään tehnyt selvityksen opettajien liikkuvuuden esteistä unionissa, ja sen perusteella se rahoittaa seikkaperäisemmän analyysin, jossa tarkastellaan nimenomaan kieltenopettajien liikkuvuuden esteitä, selvitetään heidän näkemyksiään ja muotoillaan suosituksia jäsenvaltioille.
2005 (tarjouspyyntö 2004)

- II.4.2 Järjestetään symposiumi, jossa käsitellään pätevien kieltenopettajien saatavuutta Euroopassa.
2006

5. Muiden aineiden opettajien koulutus (*ks. sisällön ja kielen integroitu opetus*)

6. Kielitaidon testaaminen

Neuvosto kehotti 14.2.2002 antamassaan päätöslauselmassa *jäsenvaltioita* perustamaan kielitaitojen validointia varten järjestelmät, jotka perustuvat Euroopan neuvoston kehittämään kielten eurooppalaiseen viitekehykseen, sekä virittämään eurooppalaista yhteistyötä, jolla edistetään tutkintovaatimusten avoimuutta ja kieltenopetuksen laadun valvontaa.

- II.6.1 Laaditaan kielitaitotesti, jota kokeillaan otokseen oppivelvollisuuskoulun päätösvaiheessa olevia oppilaita eri puolilla Euroopan unionia, ja kerätään siten tietoja uutta eurooppalaista kielitaitoindikaattoria varten.
2005 ja 2006 (tarjouspyyntö 2003–2004)

- II.6.2 Komission yksiköt arvioivat, mitä hyötyä olisi kielitaidon arvioinnin sisällyttämisestä Kööpenhaminan julistukseen. Erityisesti Europass-todistukseen, joka on yhteinen väline tutkinto- ja pätevyysvaatimusten avoimuudelle ja jonka pitäisi tulla käyttöön vuonna 2005, liittyy linkkejä kielitaidon arvioinnin välineisiin.
2006

- II.6.3 Laaditaan selvitys Euroopassa käytettävistä kielitaitotodistusjärjestelmistä.
2004 (tarjouspyyntö 2004)
- II.6.4 Järjestetään konferenssi, jossa jäsenvaltiot, testausorganisaatiot, oppilaitokset, ammatilliset yhdistykset, työmarkkinaosapuolet ja muut tahot voivat suunnitella menetelmiä, jotka tukevat yhteisten eurooppalaisten puitteitten mukaisten asteikkojen tehokasta ja avointa käyttöä kielitaidon testaamisessa ja todistusten myöntämisessä.
2005

III Kielimyoönteisen ympäristön luominen

1. Laaja-alainen lähestymistapa

- III.1.1 Järjestetään konferenssi, jolla tuetaan yhteistyötä kysymyksissä, jotka liittyvät alue- ja vähemmistökielten asemaan koulutusjärjestelmissä.
2005
- III.1.2 Julkaistaan alue- ja vähemmistökieliä koskevasta Euromosaic-raportista tarkistettu ja laajennettu versio, jossa otetaan huomioon Euroopan unionin laajentuminen.
2004
- III.1.3 Alue- ja vähemmistökieliin liittyvien projektien rahoitusta koskevan uuden mallin mukaisesti näihin projekteihin annetaan tukea yleisistä ohjelmista eikä erityisesti kyseisiä kieliä koskevista ohjelmista. Komission vuosittaisessa kulttuurialan seurantaraportissa kerrotaan tämän uuden mallin toteuttamisesta.
Vuodesta 2004 lähtien

Jäsenvaltioiden olisi kiinnitettävä erityistä huomiota toimenpiteisiin, joilla tuetaan niitä kieliyhteisöjä, joissa äidinkielisten kielenpuhujien määrä hupenee sukupolvesta toiseen, Euroopan alueellisten ja vähemmistökielten peruskirjan periaatteitten mukaisesti.

2. Yhteisöjen tekeminen kielimyoönteisiksi

- III.2.1 Ystävyysskaupunkiprojekteja koskevia vuosien 2004, 2005 ja 2006 ehdotuspyyntöjä muutetaan siten, että monikielisyys Euroopan unionissa on tukikelpoinen aihe kansalaistapaamisille ja teemakonferensseille.
Vuodesta 2004 lähtien
- III.2.2 Komissio käynnistää avoimen selvityksen, jossa analysoidaan elokuvien ja tv-ohjelmien tekstittämisen lisäämisen mahdollisuuksia edistää kielenopiskelua ja tarkastellaan keinoja, joilla voitaisiin lisätä tekstitetyn av-aineiston käyttöä kielenopiskelussa.
2005

3. Kielenopiskelun mahdollisuuksien ja aloittamisen lisääminen

- III.3.1 Komissio ehdottaa, että vuonna 2004 julkaistavassa yleisessä Sokrates-ehdotuspyynnössä annetaan suurempi painoarvo projekteille, jotka liittyvät kielenopetukseen ja -opiskeluun, korostaen erityisesti siirtolaisten kieliä.
2005 ja 2006

- III.3.2 Menestykseksi osoittautunutta kielihankkeiden eurooppalaista laatuleimaa kohdennetaan uudelleen
- a) myöntämällä kussakin maassa tai kullakin alueella vuosittainen palkinto vieraan kielen opinnoissa parhaiten edistyneelle sekä parhaalle kielenopettajalle
 - b) kohdistamalla vuosittaisissa Euroopan tason prioriteeteissa huomio hyviin toimintamalleihin sekä
 - c) järjestämällä vuosittain laajempia valtakunnallisia ja alueellisia julkisuuskampanjoita, joissa keskitytään erityisesti sellaisiin aloitteisiin kuin Euroopan kielten teemapäivä.
- 2005 ja 2006*

- III.3.3 Komission yksiköt julkaisevat viisi vuotta kattavan seurantaraportin kielenopetuksen monipuolisuudesta unionissa.
- 2005 (tarjouspyyntö 2004)*

IV Puitteet edistymiselle

1. Parempi tietopohja päätöksenteolle

- IV.1.1 Perustetaan jäsenvaltioiden, työmarkkinaosapuolten sekä koulutus- ja kulttuurimaailman edustajista koostuva pysyvä korkean tason asiantuntijaryhmä, joka avustaa tämän toimintasuunnitelman seurannassa, virittää kielenopetuksesta ja kielellisestä monimuotoisuudesta käytävää julkista keskustelua sidosryhmien kanssa sekä seuraa kielenopetuksessa ja kielellisessä monimuotoisuudessa unionissa tapahtuvia muutoksia.
- 2004*

- IV.1.2 Annetaan rahoitusta seikkaperäiseen selvitykseen, jossa tarkastellaan kielitaitovaatimuksia Euroopan unionissa ja vieraiden kielten opiskelun henkilökohtaisista etuja sekä suositellaan keinoja, joilla kansalaisia saadaan motivoitua kielenopiskeluun.
- 2004 (tarjouspyyntö 2003)*

- IV.1.3 Tehdään tutkimuksia seuraavista aiheista:

- monikielisyyden toteutumatta jäämisen kustannukset
 - vaikutukset Euroopan talouteen puuttuvan kielitaidon vuoksi menetettyinä liiketoimintamahdollisuuksina.
- 2005 (tarjouspyyntö 2004)*

- IV.1.4 Tehdään tutkimuksen kuudennen puiteohjelman painopistealaa 7 liittyvää tutkimusta mm. seuraavista aiheista: monikielisyyden ja monikulttuurisen yhteiskunnan väliset yhteydet, eurooppalainen identiteetti, osaamisyhteiskunta, kielenopiskelun perusta sekä näiden merkitys kielenopetuksen menetelmien kannalta.
- 2006*

- IV.1.5 Eurydice-verkko julkaisee keskeisiä tietoja antavan raporttinsa täydennykseksi erillisen julkaisun, jossa on edustava joukko indikaattoreita ja seikkaperäinen analyttinen yleiskatsaus vieraiden kielten opettamiseen eurooppalaisissa kouluissa. Se julkaistaan vuoden 2004 lopussa, ja sitä päivitetään joka toinen vuosi.
- 2004*

- IV.1.6 Komissio kerää ja julkaisee tietoja siitä, missä määrin sen koulutus-, nuoriso-, media- ja kulttuurialan ohjelmat edistävät kielenopiskelua ja kielellistä monimuotoisuutta.
Vuodesta 2005 lähtien
2. Tehokkaampaa tiedonvaihtoa alan toimijoiden välillä
- IV.2.1 Tuetaan kielenopetuksen alan tarkastajien (ja muiden politiikan muotoilijoiden) eurooppalaisen verkon perustamista.
2004–2005
- IV.2.2 Sokrates-ohjelman Arion-liikkuvuustoimesta tuetaan kielenopetuksen tarkastajien opintomatkoja.
2005 – 2006
3. Selkeät menettelyt toimintasuunnitelman jatkotoimia varten
- IV.3.1 Komissio ehdottaa konkreettisia toimenpiteitä, joiden avulla uusilla ohjelmilla voidaan edistää tämän toimintasuunnitelman tavoitteita vuodesta 2007 lähtien.
- IV.3.2 Jäsenvaltioiden olisi raportoitava komissiolle vuonna 2007 seuraavista:
- missä määrin ne ovat panneet täytäntöön 14.2.2002 annetun neuvoston päätöslauselman C50/01
 - missä määrin ne ovat hyödyntäneet kielenopiskelun tukemisessa Sokrates- ja Leonardo da Vinci -ohjelmien tarjoamia lisämahdollisuuksia toimien I.0.1, I.1.4, I.1.5, I.2.1, I.2.3, I.2.4, I.2.5, I.3.1, II.1.1, II.2.1, II.2.2, II.3.1, III.3.1 III.3.2 ja IV.2.2 yhteydessä
 - mitä toimia ne ovat toteuttaneet tämän tiedonannon 15 alaotsakkeen osalta
 - mitkä ovat parhaat niiden havaitsemat menettelyt tarkasteluvälillä; tarkoituksena on levittää niitä laajemmalle esim. koulutusjärjestelmien tulevaisuudennäkymät-prosessin kautta.
- IV.3.3 Komissio esittää vuonna 2007 parlamentille ja neuvostolle tiedonannon puheena olevista seikoista ja ehdottaa tarvittaessa muutoksia tai lisätoimia.

RAHOITUSSELVITYS

Toiminta-ala: Koulutus ja kulttuuri

Toiminta: Kulttuuri ja kielet

TOIMENPITEEN NIMI:

**KIELTENOPPIMISEN EDISTÄMINEN JA KIELELLINEN MONIMUOTOISUUS -
TOIMINTASUUNNITELMA VUOSILLE 2004–2006**

1. BUDJETTIKOHDAT JA OTSIKOT

15.02.02.02 Sokrates

15.03.01.02 Leonardo da Vinci

15.05.01.01 Media Plus

2. NUMEROTIEDOT

2.1 Toimenpiteen kokonaismäärärahat (B osa):

8,200 miljoonaa euroa EY:ssä

2.2 Toimenpiteen soveltamisaika:

2004–2006

2.3 Monivuotinen kokonaismenoarvio:

Huom.: Jäljempänä esitetyt tiedot koskevat aloitteen kokonaiskustannuksia. Suurin osa kustannuksista katetaan kuitenkin Sokrates-, Leonardo da Vinci- ja MediaPlus-ohjelmien puitteissa ja kyseisiin ohjelmiin jo osoitetuista määrärahoista, viimeksi mainittuja korottamatta (tämä koskee sekä ohjelmien toimintaan liittyviä määrärahoja että hallintomenoja; jos toimintasuunnitelma edellyttää hallintomäärärahojen lisäämistä, se tehdään siirtona ohjelmien kokonaisbudjettia noudattaen). Tämän toimintasuunnitelman aiheuttama ainoa lisäkustannus liittyy siis talousarvion A-osan hallintomenoihin (tämän rahoitusselvityksen 7 kohta).

Maksusitoumusmäärärahojen (MSM)/maksumäärärahojen (MM) aikataulu (rahoitustuki) (vrt. kohta 6.1.1)

miljoonaa euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ja sitä seuraa- vat	Yhteensä
Maksusitoumus- määrärahat	0,300	3,550	3,450				7,300

Maksumäärärahat	0,240	2,900	3,470	0,690			7,300
-----------------	-------	-------	-------	-------	--	--	-------

b) Tekninen ja hallinnollinen apu ja tukimenot (vrt. kohta 6.1.2)

Maksusitoumus- määrärahat		0,500	0,400				0,900
Maksumäärärahat		0,400	0,420	0,080			0,900

a+b yhteensä							
Maksusitoumus- määräraha	0,300	4,050	3,850				8,200
Maksumäärärahat	0,240	3,300	3,890	0,770			8,200

c) Henkilöstö- ja muiden toimintamenojen kokonaisvaikutus rahoitukseen (vrt. kohdat 7.2 ja 7.3)

MSM/MM	0,390	0,390	0,390				1,170
--------	-------	-------	-------	--	--	--	-------

a+b+c YHTEENSÄ							
MSM	0,690	4,440	4,240				9,370
MM	0,630	3,690	4,280	0,770			9,370

2.4 Yhteensopivuus ohjelmasuunnitelman ja rahoitusnäkyvien kanssa

- ☒ Ehdotus on tehdyt ohjelmasuunnitelman mukainen.
- ☐ Ehdotus edellyttää rahoitusnäkyvien kyseisen otsakkeen ohjelmasuunnitelman muuttamista
- ☐ ja tämä voi edellyttää toimielinten sopimuksen määräysten soveltamista.

2.5 Vaikutukset tuloihin

- ☒ Ei vaikuta tuloihin (kyseessä ovat toimenpiteen toteuttamiseen liittyvät tekniset näkökohdat).
- ☐ [...] Vaikutukset tuloihin ovat seuraavat:

3. BUDJETTITIEDOT

Menolaji		Uusi	EFTA osallistuu	Ehdokasmaat osallistuvat	Rahoitus- näkyvien otsake
Pakolliset / ei-pakoll. menot	JM / EI- JM	KYLLÄ/ EI	KYLLÄ/EI KYLLÄ	KYLLÄ/EI KYLLÄ	Nro 3

ei-pakoll.		KYLLÄ			
------------	--	-------	--	--	--

4. OIKEUSPERUSTA

Rahoitus katetaan pääasiassa Sokrates-, Leonardo da Vinci - ja MediaPlus-ohjelmista.

5. KUVAUS JA PERUSTELUT

5.1 Yhteisön toiminnan tarve

5.1.1 Tavoitteet

Euroopan kansat rakentavat unionia useista eri kansoista, yhteisöistä, kulttuureista ja kieliryhmistä; unionia rakennetaan vaihtamalla tasavertaisesti ajatuksia ja perinteitä, ja unioni perustuu sellaisten kansojen keskinäiseen hyväksyntään, joilla on erilainen menneisyys mutta yhteinen tulevaisuus. Euroopan unioni kokee hyvin pian tähän mennessä suurimman laajentumisensa. Laajentuneessa unionissa on 450 miljoonaa eurooppalaista, joilla on erilainen etninen, kulttuurinen ja kielellinen tausta. Tällöin on entistä tärkeämpää, että kansalaisilla on tarvittavat tiedot ymmärtääkseen ja kommunikoidakseen naapureidensa kanssa.

Jotta voidaan rakentaa yhteistä aluetta, jossa elää, työskennellä ja käydä kauppaa, on hankittava taidot kommunikoida keskenään tehokkaasti ja ymmärtää toisia paremmin. Vieraiden kielten oppiminen ja taito kannustaa ihmisiä avoimemmiksi toisia ja heidän kulttuuriaan ja näkemyksiään kohtaan. Kyky ymmärtää ja kommunikoida vierailta kielillä on Euroopan kansalaisilta vaadittava perustaito.

Kielitaito on epätasaisesti jakautunut maiden ja yhteiskuntaryhmien kesken. Eurooppalaisten kielitaito rajoittuu lähinnä englantiin, ranskaan, saksaan ja espanjaan. Yhden valtakielen opettelu ei riitä. Jokaisella Euroopan kansalaisella tulisi olla vähintään kahden vieraan kielen riittävän taito äidinkiellensä lisäksi. Tämä on kunnianhimoinen tavoite, mutta useat jäsenvaltiot ovat edistyneet tässä asiassa, mikä osoittaa, että tavoitteeseen voidaan päästä.

European kielten teemavuosi 2001 osoitti, miten monella tavalla kieltenoppimista ja kielellistä monimuotoisuutta voidaan edistää. Barcelonassa maaliskuussa 2002 kokoontuneet hallitusten ja valtionpäämiehet tunnustivat, että Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden on edistettävä kieltenoppimista; he peräänkuuluttivat lisätoimia perustaitojen hankkimisen lisäämiseksi erityisesti opettamalla vähintään kahta vierasta kieltä kaikille varhaisesta iästä alkaen. Joulukuun 13. päivänä 2001 annetussa Euroopan parlamentin päätöslauselmassa pyydettiin toimenpiteitä kieltenoppimisen ja kielellisen monimuotoisuuden edistämiseksi. Helmikuun 14. päivänä 2002 kokoontunut koulutusneuvosto kehotti jäsenvaltioita toteuttamaan konkreettisia toimia kielellisen monimuotoisuuden ja kieltenoppimisen edistämiseksi ja Euroopan komissiota laatimaan ehdotuksia alalla.

Tämä toimintasuunnitelma on Euroopan komission vastaus koulutusneuvoston kehotukseen. Se liittyy kieltenoppimisen ja kielellisen monimuotoisuuden

edistämistä koskevaan kuulemisasiakirjaan (SEK2002 123413), jossa esitellään Euroopan komission näkökulmia ja ehdotettujen toimien taustaa.

5.1.2 Ennakkoarviointiin liittyvät toimenpiteet

Euroopan kielten teemavuoden 2001 ulkoisen arvioinnin keskeisenä päätelmänä oli, että vuoden aikana oli onnistuttu herättämään paljon kiinnostusta, vuoteen osallistui paljon ihmisiä, ja sen aikana toteutettiin tehokkaita toimia. Arviointiraportissa myös kannustettiin komissiota hyödyntämään kyseisiä toimia ja innostusta kohdennetulla politiikan kehittämisellä ja hyvien toimintatapojen levittämällä. (Ks. Kertomus Euroopan kielten teemavuoden 2001 täytäntöönpanosta (KOM(2002) 597)).

Ennen tämän toimintasuunnitelman laatimista komissio toteutti laajan julkisen kuulemisen kuulemisasiakirjan SEC(2002) 1234 perusteella. Saadut vastaukset olivat pitkälti linjassa esitetyn toimintamallin ja ehdotusten kanssa; viimeksi mainittu on sisällytetty toimintasuunnitelmaan.

5.1.3 Jälkiarvioinnin perusteella toteutetut toimenpiteet

Uusi toimenpide.

5.2 Suunnitellut toimet ja yhteisön rahoitustukea koskevat yksityiskohtaiset säännöt

Toimintasuunnitelmassa tehdään konkreettisia ehdotuksia selkeiden parannusten aikaansaamiseksi lyhyellä aikavälillä. Siinä ehdotetaan tiettyjä toimia toteutettavaksi yhteisön tasolla vuosina 2004–2006, jotta tuettaisiin paikallisten, alueellisten ja valtakunnallisten viranomaisten toimia. Toimissa käytetään yhteisön nykyisten ohjelmien ja toimien resursseja; mikään niistä ei edellytä lisämäärärahojen myöntämistä komissiolle. Ehdotetuilla toimilla ja jäsenvaltioiden toimilla voidaan yhdessä edistää merkittävästi kieltenoppimista ja kielellistä monimuotoisuutta.

Toimintasuunnitelma sisältää seuraavat toimintamuodot:

I Elinikäinen oppiminen: ‘Äidinkielen lisäksi kaksi vierasta kieltä’ – aloitus varhain; kieltenopiskelu toisen asteen ja ammatillisessa koulutuksessa; kieltenopiskelu korkeakoulutuksessa; aikuisten kieltenopiskelu; niiden kieltenopiskelu, joilla on erityistarpeita; kielivalikoima.

II Kieltenopetuksen parantaminen: kielimyohteinen koulu; kieliluokat; kieltenopettajien koulutus; kieltenopettajien tarjonta; muiden aineiden opettajien koulutus; kielitaidon testaaminen.

III Kielimyohteisen ympäristön kehittäminen: syrjimätön lähestymistapa; kielimyohteisten yhteisöjen rakentaminen; kieltenopetuksen tarjonnan ja siihen osallistumisen edistäminen.

IV Edistystä tukevat puitteet: harkitut päätökset; käytännön työssä olevien kommunikaation parantaminen; toimintasuunnitelmalle selkeät seurantamenettelyt.

¹³ Saatavissa osoitteessa http://europa.eu.int/comm/education/policies/lang/languages/consult_en.html#consult

5.3 Toteutusta koskevat yksityiskohtaiset säännöt

Toimien toteutuksessa noudatetaan niiden ohjelmien täytäntöönpanosääntöjä, joista toimet rahoitetaan.

6. RAHOITUSVAIKUTUKSET

6.1 Kokonaisvaikutus osaan B (koko ohjelmakaudeksi)

(Alla olevassa taulukossa ilmoitettujen kokonaismäärien laskutapa on esitettävä taulukossa 6.2 esitetyn jaottelun avulla).

6.1.1 Maksusitoumusmäärärahat miljoonaa euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Jakautuminen	2004	2005	2006				Yhteensä
Elinikäinen oppiminen	0,300	0,200	0,300				0,800
Kieltenopetuksen parantaminen		2,700	2,900				5,600
Kielimyönteisen ympäristön kehittäminen		0,450	0,250				0,700
Edistystä tukevat puitteet		0,200					0,200
YHTEENSÄ	0,300	3,550	3,450				7,300

6.1.2 Tekninen ja hallinnollinen apu, tukimenot ja muut menot

	2004	2005	2006				Yhteensä
1) Tekninen ja hallinnollinen apu							
a) Teknisen avun toimitukset							
b) Muu tekninen ja hallinnollinen apu - sisäinen - ulkoinen (www-portaali):		0,400	0,400				0,800
Kohta 1 yhteensä		0,400	0,400				0,800
2) Tukimenot							
a) Selvitykset							
b) Asiantuntijakokoukset							
c) Tiedotus ja julkaisut		0,100					0,100
Kohta 2 yhteensä		0,100					0,100
YHTEENSÄ		0,500	0,400				0,900

6.2 Toimenpidekohtainen kustannuslaskelma, osa B (koko ohjelmakaudeksi)

Maksusitoumusmäärärahat miljoonaa euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Jakautuminen	Suoritteen tai tuotoksen tyyppi (hanke, asiakirja tms.)	Suoritteiden / tuotosten määrä (yhteensä vuosiksi 1...n)	Yksikkö-kustannus keskimäärin	Kokonais-kustannukset (yhteensä vuosiksi 1...n)
	1	2	3	4=(2X3)
Tuet selvityksiin		5	0,200	1,000
Tuet konferensseihin		3	0,267	0,800
Eurooppalaista kielitaitokoetta koskevat hankkeet		-	-	-
Eurooppalaiset laatuleimahankkeet		1	5,000	5,000
		1	0,500	0,500
KOKONAISKUSTANNUKSET		10		7,300

7. VAIKUTUKSET HENKILÖSTÖÖN JA HALLINTOMENOIHIIN

7.1 Vaikutus henkilöstöön

Toimintasuunnitelman täytäntöönpano ei edellytä erityishenkilöstöä, sillä niissä hyödynnetään niiden nykyisten ohjelmien henkilöstöä, joiden puitteissa ne toteutetaan.

Toimen laji		Toimenpiteen hallinnointiin tarvittava nykyinen ja/tai uusi henkilöstö		Yhteensä	Tehtävän kuvaus
		Pysyvien toimien määrä	Väliaikaisten toimien määrä		
Virkamiehiä tai väliaikaisia toimihenkilöitä	A B C				<i>Tarkempi tehtävänkuvaus esitetään tarvittaessa liitteenä.</i>
Muu henkilöstö					
Yhteensä					

7.2 Henkilöstön taloudellinen kokonaisvaikutus

Henkilöstön laji	Määrä euroina	Laskutapa*
Virkamiehet Väliaikaiset toimihenkilöt		
Muu henkilöstö (budjettikohta mainittava)		
Yhteensä		

Summat vastaavat 12 kuukauden kokonaiskustannuksia.

7.3 Muut toimesta johtuvat hallintomenot

Budjettikohta (numero ja nimike)	Määrä euroina	Laskutapa
----------------------------------	---------------	-----------

Kokonaismääräraha (osasto A7)		
A0701 – Virkamatkat	-	2 kokousta/vuosi à 35 henkeä*
A07030 – Kokoukset	0,060	-
A07031 – Pakolliset komiteat	-	-
A07032 – Muut kuin pakolliset komiteat	-	2 konferenssia**
A07040 – Konferenssit	0,110	4 selvitystä***
A0705 – Selvitykset ja kuulemiset	0,220	
Tietojärjestelmät (A-5001/A-4300)		
Muut menot - A osa		
Yhteensä	0,390	

Määrät vastaavat 12 kuukauden kokonaismenoja.

* 2 kokousta vuodessa à 35 henkeä (1 edustaja kustakin osallistuvasta maasta sekä kansalaisyhteiskunnan (esim. työmarkkinaosapuolten) edustajat, 840 euroa henkeä kohti).

** Konferenssit, joita ei rahoiteta Sokrates tai Leonardo da Vinci -ohjelmien tuista; kahden konferenssin arvioitu kokonaiskustannus on 330 000 euroa kolmelle vuodelle, viety taulukkoon vuosikustannuksena.

*** Selvitykset, joita ei rahoiteta Sokrates tai Leonardo da Vinci -ohjelmien tuista; neljän selvityksen arvioitu kokonaiskustannus on 660 000 euroa kolmelle vuodelle, viety taulukkoon vuosikustannuksena.

I	Yhteensä vuodessa (7.2 + 7.3)	390 000€
II	Toimen kesto	kolme vuotta
III	Toimen kokonaiskustannukset (I x II)	1 170 000€

8. SEURANTA JA ARVIOINTI

8.1 Seurantajärjestelmä

Toimitamuodon (kvantitatiiviset ja/tai kvalitatiiviset) tulosindikaattorit (quantitative et/ou qualitative)

- Toimintasuunnitelmassa mainittujen Sokrates/Leonardo-liikkuvuustoimien osallistumisasteen kasvu
- Osallistuvien henkilöiden/organisaatioiden määrä
- Laadittujen selvitysten määrä
- Pidettyjen konferenssien määrä
- Jaetun tiedotusmateriaalin määrä

8.2 Arvioinnin yksityiskohtaiset säännöt ja arviointijaksot

Toimintasuunnitelma (kohta 2: IV) sisältää seuraavat selkeät seurantamenettelyt:

IV.3.1 Komissio ehdottaa tiettyjä konkreettisia toimenpiteitä, joiden avulla uusissa ohjelmissa voidaan edistää tässä toimintasuunnitelmassa asetettuja tavoitteita vuoden 2007 jälkeen.

IV.3.2 Jäsenvaltioiden olisi raportoitava komissiolle vuonna 2007 seuraavista asioista:

- miten hyvin ne ovat toteuttaneet 14. helmikuuta 2002 annettua neuvoston päätöslauselmaa 2002 C 50/ 01
- miten hyvin ne ovat hyödyntäneet lisämahdollisuuksia tukea kieltenoppimista Sokrates ja Leonardo-ohjelmien toimissa I.0.1, I.1.4, , I.1.5, I.2.1, I.2.3, I.2.4, I.2.5, I.3.1, II.1.1, II.2.1, II.2.2, II.3.1, III.3.1, III.3.2 ja IV.2.2
- toimet, joita ne ovat toteuttaneet tämän tiedonannon kunkin 15 alaotsakkeen osalta
- tällä ajanjaksolla parhaiksi havaitut käytännöt, jotta niitä voitaisiin levittää laajemmin esimerkiksi kehittämällä tavoitteita.

IV.3.3 Komissio esittää vuonna 2007 parlamentille ja neuvostolle tiedonannon näistä asioista ja ehdottaa tällöin tarvittaessa mukautuksia tai lisätoimia.

9. PETOSTENTORJUNTATOIMET

Näissä toimissa sovelletaan samoja petostentorjuntatoimia kuin niissä ohjelmissa, joista toimintasuunnitelman eri toimet rahoitetaan.